

Zánik - důležitost problému

Procesualista Whitehead byl asi první, kdo v minulém století výrazně poukázal na důležitost problému zániku resp. konce určitého dění-jsoucna (vedle odedávna zdůrazňovaného problému zrodu či počátku). Souvisí to pochopitelně už s důrazem na tzv. „události“ (events). Tak jako kdysi od počátku filosofie nabyla obrovské závažnosti otázka, odkud se berou ty nejrůznější věci kolem nás, je asi nutno se dnes vrátit se stejným úsilím k té druhé části Anaximadrova výměru *arché*, totiž nejen odkud věci vycházejí, ale také kam posléze zanikají. Pokud se nedáme cestou, která „nikam nevede“ (ačkoli ji Parmenidés považoval za jedinou, která někam vede), totiž že vznik a zánik prostě popřeme, nezbývá nám než připustit nějakou oblast, odkud věci „emergují“ (Patočka to fenomenologicky interpretoval „odkud se vynořují“ jako „odkud se „vyjevují“; je to sice interpretace docela zajímavá, ale k našemu problému ničím nepřispívá). Pokusme se jít jiným směrem: aniž bychom se nechali svést jakýmkoli neprozkoumanými a navíc nevědomými představami a předsudky, pokud jde o „prostor“ a „čas“ (jen proto, že nás sám jazyk k tomu svádí), budeme oblast, odkud „věci“ vznikají, považovat za oblast „ještě nejsoucího“, a naopak oblast, kam věci zanikají, za oblast „už nejsoucího“. A protože slovo „věc“ může mít celou řadu významů a spoluvýznamů, které se nám nejen nehodí, ale jejichž vyčištěním a pročištěním se nehodíme nyní zabývat, budeme místo o „věci“ mluvit o „události“. Událost je tedy takové časové „jsoucí“, které se vynořuje ze sféry ještě nejsoucího, děje se ve sféře jsoucího (jsoucích věcí, jsoucích událostí), aby posléze zaniklo a zanořilo se do sféry již nejsoucího. Jde-li opravdu o dvě sféry, necháme zatím nerozřešeno; v této chvíli nemáme žádného důvodu, o který bychom se mohli opřít. Naším hlavním cílem je dopátrat se toho, zda vznikem (počátkem) nějaké události-jsoucna něco ve světě jsoucích (věcí, událostí) přibývá, jakož i to, zda zánikem nějaké události-jsoucna něčeho ze světa jsoucích věcí ubývá. (A to se bezprostředně týká řady problémů, které se přírodovědcům ještě donedávna zdály být definitivně vyřešeny, ale jejich tradovaná řešení byla v poslední době – o něco delší než jedno století – nezvratně otřesena.)

(Písek, 100321-1.)